

OULUN YLIOPISTON KEKSINTÖOHJESÄÄNTÖ

1 §

Ohjesäännön tarkoitus

Oulun yliopiston perustehtävät ovat tieteellinen tutkimus ja siihen perustuva korkein opetus. Näiden tehtävien yhteydessä voi löytyä myös uusia mahdollisuuksia käytännön ongelmien ratkaisuun ja liiketoimintaan. Yliopisto kannustaa ja auttaa henkilökuntaansa havaitsemaan tällaiset mahdollisuudet tutkimustyössään.

Oulun yliopistossa syntyvät tutkimustulokset ja keksinnöt pyritään hyödyntämään siten, että niistä koituu lisäarvoa yliopiston henkilöstölle ja yliopistolle itselleen sekä muulle yhteiskunnalle ja talouselämälle.

Tämän ohjesäännön tarkoituksena on määrittää menettelytapa, joka pohjautuu lakiin oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin (369/2006, myöhemmin ”laki”) ja jota noudatetaan työntekijöiden tekemien keksintöjen käsittelyssä.

2 §

Ohjesäännön soveltamisala

Lain mukaisesti tätä ohjesääntöä sovelletaan kaikkiin Oulun yliopiston palveluksessa olevien työntekijöiden palvelussuhteensa aikana tekemiin keksintöihin, jotka voivat olla Suomessa patentilla suojattavissa. Lisäksi ohjesääntöä sovelletaan Suomen Akatemian tutkimusvirassa olevien Oulun yliopistoon sijoitettujen henkilöiden tekemiin, Suomessa patentilla suojattavissa oleviin keksintöihin. Ohjesäännön soveltamisesta muissa yhteyksissä voidaan sopia erikseen.

Jos keksijä kuuden kuukauden aikana palvelussuhteen päättymisen jälkeen hakee patenttia tai muuten hyödyntää sellaista keksintöä, joka palvelussuhteen jatkuessa olisi kuulunut tämän ohjesäännön soveltamisalaan, on keksintöä pidettävä palvelussuhteen aikana tehtynä, jollei keksijä osoita todennäköisiä perusteita keksinnön syntymiselle palvelussuhteen jälkeisenä aikana.

3 §

Ohjesäännön soveltaminen opiskelijoihin ja apurahatutkijoihin

Mikäli yliopiston opiskelija tai apurahatutkija on palvelussuhteessa yliopistoon, häneen sovelletaan tätä ohjesääntöä. Mikäli yliopiston tutkimushankkeessa työskentelee opiskelija tai apurahatutkija ilman palvelussuhdetta yliopistoon, tulee tutkimusryhmän johtajan ja yksikön esimiehen huolehtia siitä, että opiskelijan / apurahatutkijan ja yliopiston välille solmitaan ennen työskentelyn aloittamista oikeuksiensuostus sopimus. Tällä sopimuksella yliopisto varmistuu siitä, että sillä on opiskelijan / apurahatutkijan työn tuloksiin oikeudet korkeakoulukeksintö lain ja mahdollisten tutkimussopimusten edellyttämässä laajuudessa.

4 §

Määritelmät

Sovellettaessa tätä ohjesääntöä tarkoitetaan lain mukaisesti

A. Avoimella tutkimuksella

- a) tutkimusta, joka tehdään palvelussuhteessa yliopiston tutkimustehtävien täyttämiseksi ilman yliopiston ulkopuolista rahoitusta ja ilman, että tutkimukseen osallistuu yliopiston ulkopuolisia sopimusosapuolia;
- b) tutkimusta, joka toteutetaan yliopiston ulkopuolisen tahon rahoittamana mutta johon ei sisälly muita kuin tulosten julkaisemista koskevia määräyksiä; tai
- c) tutkimusta, joka täyttäisi sopimustutkimuksen edellytykset, mutta josta yliopisto ja tutkimusyhteistyökumppani ovat ennen tutkimuksen alkua nimenomaisesti sopineet, että tutkimus on avointa tutkimusta.

B. Sopimustutkimuksella

- a) tutkimusta, joka on valtion maksuperustelain (150/1992) mukaista maksullista palvelutoimintaa;
- b) muuta kuin edellä A-kohdassa tai tämän kohdan a)-alakohdassa tarkoitettua tutkimusta, jossa on mukana ainakin yksi yliopiston ulkopuolinen taho joko osatutkimuksen tekijänä, rahoittajana tai muuna osallistujana ja johon liittyy tutkimuksen tuloksia tai sen toteuttamista koskevia velvollisuuksia.

C. Muissa tilanteissa syntyneellä keksinnöllä

tämän ohjesäännön soveltamisalaan kuuluvaa keksintöä, joka on syntynyt muuten kuin edellä A- tai B-kohdassa tarkoitettussa tutkimuksessa.

5 §

Keksintöilmoitus

Lain mukaisesti on yliopiston palveluksessa olevan henkilön sekä Suomen Akatemian tutkimusvirassa olevan Oulun yliopistolla työskentelevän henkilön viipymättä ilmoitettava yliopistolle tekemästään keksinnöstä. Ilmoitusvelvollisuus koskee kaikkia palvelussuhteessa tehtyjä keksintöjä riippumatta siitä, kenelle keksijän käsityksen mukaan oikeudet kuuluvat. Tutkimusryhmän johtajan on ohjattava ryhmään kuuluvia keksijöitä tekemään ilmoitus, vaikka hän ei itse olisikaan keksijän asemassa. Samoin yksikön johtajan on esimiehenä ohjattava keksijöitä tekemään keksintöilmoitus.

Keksintöilmoitus tehdään kirjallisesti käyttäen tätä varten laadittua keksintöilmoituslomaketta, joka täyttöohjeineen löytyy yliopiston tutkimus- ja innovaatiopalveluiden internetsivulta (www oulu.fi/tupa).¹

Ilmoituksen on sisällettävä riittävät tiedot keksinnöstä ja kaikista keksijöistä, jotta yliopisto voi arvioida keksintöä, selvittää oikeudet keksintöön ja selvittää keksintöön mahdollisesti liittyvät yhteistyö- ja muut sopimukset.

Keksintöilmoituksessa keksijä tai keksijäryhmä ilmoittaa käsityksensä siitä, kuka tai ketkä ovat keksijöitä. Keksijät ilmoittavat myös käsityksensä siitä, onko keksintö syntynyt avoimessa tai sopimustutkimuksessa taikka muussa tilanteessa. Kaikkien keksijöiden tulee allekirjoittaa ilmoitus sekä vakuuttaa se oikein täytetyksi.

Jos keksinnöllä on useita keksijöitä, on keksijöiden tehtävä yhteinen keksintöilmoitus, jossa on tiedot kaikista keksijöistä ja kunkin osuudesta keksinnöstä. Keksijöillä on yliopiston niin vaatiessa velvollisuus toimittaa selvitys eri keksijöiden osuudesta keksinnön syntyyn.

Laboratoriopöytäkirjan huolellinen pitäminen on suositeltavaa mm. riitatilanteiden ja Yhdysvaltain lainsäädännön takia, koska Yhdysvalloissa patentti myönnetään keksijälle eikä hakijalle kuten Euroopan maissa.

Täytetty keksintöilmoitus toimitetaan postitse tai henkilökohtaisesti tutkimus- ja innovaatiopalveluihin.

Ilmoitus katsotaan annetuksi yliopistolle, kun yliopiston tutkimus- ja innovaatiopalvelut on todennut sen sisältävän riittävät tiedot ja kuitannut sen vastaanotetuksi. Keksintöilmoituksen on sisällettävä seuraavat tiedot: keksijä(t) yhteystietoineen, keksinnön nimitys ja kuvaus keksinnöstä, keksijäkohtainen luettelo tutkimushankkeista, joissa keksijä on keksinnön

¹ 4 §:n edellyttämä tämän ohjesäännön mukainen keksintöilmoituslomake laaditaan ja sitä päivitetään tutkimus- ja innovaatiopalveluiden virkatyönä.

syntyhetkellä ja sitä edeltävinä kuutena kuukautena työskennellyt, sekä keksijöiden allekirjoitukset ja päiväykset. Keksijä(t) saa(vat) kopion vastaanotetuksi kuitatusta keksintöilmoituksesta. Jos jätetty keksintöilmoitus ei sisällä riittäviä tietoja, ilmoittaa yliopisto puutteesta keksijälle viipymättä.

Keksintöilmoituksen lisäksi keksijän on pyynnöstä annettava yliopistolle muita tarpeellisia tietoja keksinnöstä.

Keksijällä ei ole oikeutta tehdä omissa nimissään patenttihakemusta ennen kuin yliopisto on antanut keksijälle 5 §:ssä kuvatun vastailmoituksen.

6 §

Yliopiston vastailmoitus

Kahden kuukauden kuluessa siitä, kun yliopisto on saanut riittävät tiedot sisältävän keksintöilmoituksen, yliopisto ilmoittaa keksijälle

- 1) yhtyykö yliopisto kunkin keksijän osalta keksijän käsitykseen siitä, onko keksintö syntynyt avoimessa vai sopimustutkimuksessa vai muussa tilanteessa,
- 2) mitä toimenpiteitä laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin yliopistolle kysymyksessä olevassa tapauksessa sallii ja mitä se yliopistolta edellyttää ja
- 3) mitä toimenpiteitä laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin keksijälle kysymyksessä olevassa tapauksessa sallii ja mitä se keksijältä edellyttää.²

Vastailmoitus ei sisällä yliopiston arviota keksinnön kaupallisesta hyödynnettävyydestä. Mikäli yliopisto laiminlyö tämän kohdan mukaisen ilmoituksen tekemisen, se menettää oikeutensa sopimustutkimuksessa tai toissijaiset oikeutensa avoimessa tutkimuksessa syntyneeseen keksintöön.

Mikäli yliopisto ja keksijä(t) arvioivat eri tavalla keksinnön yhteyden palvelussuhteeseen ja tutkimushankkeisiin, erimielisyys pyritään ensisijaisesti selvittämään neuvotteluin. Mikäli neuvottelut eivät johda tulokseen, voidaan asiasta lain mukaisesti pyytää lausuntoa keksintölautakunnalta ja viime kädessä saattaa asia Helsingin käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

² 5 §:n mukainen ilmoituslomake laaditaan hallintopalveluiden virkatyönä keksintöohjesäännön periaatteiden mukaisesti.

7 §

Oikeudet keksintöön

A) Avoimessa tutkimuksessa

Lain mukaan yliopisto voi ottaa itselleen oikeudet avoimessa tutkimuksessa syntyneeseen keksintöön, jos keksijä ei ole kuuden kuukauden kuluessa riittävät tiedot sisältävän keksintöilmoituksen tekemisestä julkaissut keksintöä tai ilmoittanut yliopistolle halukkuuttaan hyödyntää itse keksintöään. 5 §:ssä kuvatussa yliopiston vastailmoituksessa keksijää pyydetään toimittamaan vapaamuotoinen kirjallinen ilmoitus keksinnön julkaisemisesta tai hyödyntämisaikomuksista tutkimus- ja innovaatiopalveluihin ennen kuuden kuukauden määräajan päättymistä.

Hyödyntäminen voi olla sekä tieteellistä että taloudellista hyödyntämistä. Keksijä voi myös ilmoittaa, että hänen tarkoituksenaan on hyödyntää keksintöä vasta mainitun kuuden kuukauden määräajan jälkeen.

Keksijä voi ennen määräajan loppua vapaaehtoisesti ilmoittaa luopuvansa keksinnön omatoimisesta hyödyntämisestä ja esittää toivomuksen, että yliopisto ryhtyisi keksinnön hyödyntämistoimiin.

B) Sopimustutkimuksessa

Yliopistolla on oikeus ottaa itselleen oikeudet sopimustutkimuksessa syntyviin keksintöihin kuuden kuukauden kuluessa riittävät tiedot sisältävän keksintöilmoituksen tekemisestä. Tänä aikana yliopisto käsittelee keksintöilmoituksen, hankkii tarvittaessa keksintöä koskevia asiantuntijalausuntoja ja selvittää tilanteen mukaan muita asiaan vaikuttavia seikkoja (mm. sopimusveloitteet ja sopimuskumppanien intressit). Yliopisto ilmoittaa keksijöille päätöksensä kirjallisesti.

Yliopisto pyrkii tekemään päätöksensä oikeuksista ja suojaustoimista lain sallimaa määräaika nopeamminkin, jotta mahdollinen keksinnön suojaaminen ei tarpeettomasti viivästyttä tieteellistä julkaisutoimintaa. Kun yliopisto on tämän kohdan nojalla ottanut itselleen oikeudet keksintöön, keksijän on yliopiston vaatimuksesta viipymättä allekirjoitettava keksintöä koskeva siirtokirja sekä muut tarvittavat asiakirjat.

C) Muissa tilanteissa

Yliopistolla on etuoikeus neuvotella keksijän kanssa keksintöön kuuluvista oikeuksista, jos korkeakoulukeksintölain soveltamisalaan kuuluva keksintö on syntynyt muuten kuin avoimessa tai sopimustutkimuksessa. Jos keksintö on yliopiston toiminnan kannalta tarpeellinen, on yliopistolla lisäksi oikeus saada kohtuullista korvausta vastaan käyttöoikeus keksintöön. Tällaisesta menettelystä sovitaan tapauskohtaisesti erikseen.

8 §

Salassapito, tutkimustulosten julkistaminen ja tietojen antaminen sopimustutkimuksessa syntyneestä keksinnöstä

Jos yliopistolla on oikeus ottaa itselleen oikeudet keksintöön, ei keksijä saa julkistaa tutkimustuloksia sellaisella tavalla, että keksinnön suojaaminen tai muu hyödyntäminen voi vaarantua. Keksijä ei saa ilman yliopiston nimenomaista kirjallista suostumusta ilmaista keksinnön sisältöä kolmansille sinä aikana, kun yliopisto käsittelee keksintöä koskevaa keksintöilmoitusta. Keksijän on pyydettävä lupa keksinnön sisällön ilmaisemiseen esimerkiksi tieteellisen esitelmän tai artikkelin yhteydessä, jolloin voidaan sopia esimerkiksi artikkelin tai esitelmän lykkäämisestä siihen asti, kunnes keksintöä koskeva patenttihakemus on laadittu ja jätetty patenttivirastolle.

Keksijä ei saa jättää sopimustutkimuksessa syntynyttä keksintöä koskevaa patenttihakemusta tai muuten määrätä tällaisesta keksinnöstä, ennen kuin yliopistolle varattu kuuden kuukauden määräaika on päättynyt, ellei yliopisto kirjallisesti ilmoita keksijälle, että yliopisto ei tule ottamaan oikeuksia keksintöön, tai ole antanut keksijälle kirjallista lupaa itse patentoida keksintönsä.

Yliopiston on pidettävä salassa sille annetut keksintöön liittyvät tiedot, kunnes keksintö on riittävällä tavalla suojattu eikä salassapidolle ole muita erityisiä syitä. Yliopisto voi kuitenkin antaa keksintöä koskevia tietoja tutkimusyhteistyön osapuolille, jos tutkimusta koskevissa sopimuksissa on sovittu tulosten hyödyntämisestä, siirtämisestä tai tiedonsaannista. Yliopiston on tällöin huolehdittava siitä, että tietojen antaminen ei vaaranna keksinnön suojaamista tai hyödyntämistä tai keksijän tieteellisen julkaisu-oikeuden ensisijaisuutta.

Yliopisto voi antaa keksintöä koskevia tietoja myös muille kuin tutkimusyhteistyön osapuolille, jos tietojen antaminen on keksinnön hyödyntämisen vuoksi tarpeellista. Yliopiston on tällöin huolehdittava siitä, ettei keksinnön suojaamista tai muuta hyödyntämistä tai keksijän tieteellisen julkaisu-oikeuden ensisijaisuutta vaaranneta.

9 §

Keksinnön myyminen, lisensointi ja suojaaminen, kun oikeudet ovat yliopistolla

Yliopiston otettua oikeudet keksintöön yliopisto päättää keksinnön hyödyntämisestä kuten myymisestä tai lisensoimisesta, julkaisemisesta, omasta käytöstä ja suojaamisesta. Keksinnön omistus- tai käyttöoikeus pyritään

ensisijaisesti myymään sopimusosapuolille, joilla on tutkimussopimuksen mukaan etuoikeus neuvotella keksinnön hyödyntämisestä.

Mikäli yliopisto ei myy keksintöä, vaan pitää itsellään oikeudet keksintöön ja myöntää hyödyntäjille ainoastaan lisenssin, yliopisto huolehtii pääsääntöisesti keksinnön suojauksesta ja ylläpidosta.

Yliopisto voi harkintansa mukaan yhdistää useamman keksinnön suojauksen ja patenttisuojan ylläpidon.

Yliopisto valitsee käytettävän patenttitoimiston ja muut asiantuntijapalvelut sekä antaa näille ohjeet tarvittavista toimenpiteistä. Keksijällä ei ole oikeutta sopia näistä asioista yliopiston puolesta.

Keksijän velvollisuutena on auttaa patenttihakemusten laadinnassa, välipäätöksiin vastaamisessa ja muissa suojaukseen liittyvissä asiantuntijatehtävissä. Keksijän velvollisuutena on toimia myös asiantuntijana yliopiston omistaman keksinnön hyödyntämisen yhteydessä. Jos yliopisto myy keksinnön, keksijän mahdollisista velvollisuuksista ja asiantuntijatyön korvaamisesta sovitaan ostajan kanssa erikseen.

10 §

Keksijälle maksettavat korvaukset

Kun yliopisto ottaa oikeudet keksintöön, keksijällä on lain mukaisesti oikeus saada keksinnöstä kohtuullinen korvaus. Keksinnöt pyritään hyödyntämään siten, että ne saadaan mahdollisimman laajasti käyttöön. Tämä voi vaatia useiden vuosien työtä ja tänä aikana yliopistolle syntyy myös ulkopuolisille maksettavia suorita kustannuksia.

Keksinnön tuottama nettotulo jaetaan keksijän, sen yliopiston perusyksikön, jossa keksintö on tehty, sekä yliopiston kesken. Nettotulo tarkoittaa keksinnön hyödyntäjän yliopistolle maksamaa rahamäärää vähennettynä niillä keksinnön suojaamis- ja kaupallistamistoimista aiheutuneilla kustannuksilla, jotka yliopisto on maksanut yliopiston ulkopuolisille toimijoille.

11 §

Yliopiston toimenpiteet ja päätöksenteko

Tämän ohjesäännön piiriin kuuluvat yliopiston päätökset tekee hallintopalvelut kuultuaan asianomaisia keksijöitä ja tarvittaessa yliopiston yhteistyökumppaneita ja ulkopuolisia asiantuntijoita.

Yliopisto tekee tarvittavat toimenpiteet, hankkii tarvittavat selvitykset ja lausunnot sekä tekee päätökset keksintöjä koskeissa asioissa ilman aiheetonta viivästystä.

12 §

Keksijän muut veloitteet

Mikäli tämän ohjesäännön piirissä olevalla keksijällä on veloitteita myös muuta työnantajaa kohtaan, ei tämä ohjesääntö vaikuta mitenkään näihin veloitteisiin. Mikäli keksijä tekee keksintöilmoituksen myös jollekin muulle työnantajalle kuin Oulun yliopistolle, on hänen mainittava tästä yliopistolle tekemässään keksintöilmoituksessa.

13 §

Voimaantulo ja toteutumisen valvonta

Tämä keksintöohjesääntö tulee voimaan 1.1.2007.

Hallintopalvelut raportoi vuosittain yliopiston hallitukselle tämän ohjesäännön toteutumisesta. Ohjesäännön muuttamisesta päättää yliopiston hallitus.

Tietolähteet:

Laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin 369/2006